

Nazwa przedmiotu: *Krytyczne studia nad dziedzictwem i pamięcią kulturową*

Nazwa w jęz. angielskim: *Critical Heritage and Cultural Memory Studies*

Dane dotyczące przedmiotu:

Jednostka oferująca przedmiot: Instytut Socjologii UJ

Cykl dydaktyczny: Semestr letni 2019/2020

Koordynator przedmiotu cyklu: dr Joanna Dziadowiec-Greganić

Dane dotyczące przedmiotu cyklu:

Typ protokołu: Zaliczenie na ocenę

Skrócony opis:

„Dziedzictwo okazuje się tym, co ludzie pamiętają jako znaczące” [Tim Benton]
Zajęcia mają na celu przybliżenie uczestnikom kursu, a następnie poddanie wspólnie z nimi wielowymiarowej analizie, dwóch kierunków badań robiących od pewnego czasu zawrotną karierę tak w naukach społecznych, jak i humanistycznych: studiów dziedzictwa (*heritage studies*) i studiów pamięci (*memory studies*). Charakterystyczne nurty, szkoły, doktryny, teorie występujące w obrębie tych dwóch kierunków badań oraz strategie, polityki i praktyki społeczno-kulturowe będące ich przedmiotem omówione zostaną z perspektywy krytycznej. Perspektywa ta ukształtowała się m.in. jako reakcja na dominujący, autoryzowany, ekspercki dyskurs dziedzictwa (AHD) oraz na publiczne polityki historyczne i polityki pamięci kształtujące w dużej mierze tożsamości kulturowe zarówno w wymiarze jednostkowym, jak i zbiorowym. Podczas zajęć poza analizą tych pierwszych weźmiemy na warsztat również alternatywne dyskursy dziedzictwa oraz jego konkretne praktyki społeczno-kulturowe i towarzyszące im systemy wartości (w wymiarze lokalnym, regionalnym, narodowym, etnicznym, międzynarodowym i międzykulturowym).

Opis:

Zajęcia mają na celu przybliżenie uczestnikom kursu, a następnie poddanie wspólnie z nimi wielowymiarowej analizie, dwóch kierunków badań robiących od pewnego czasu zawrotną karierę tak w naukach społecznych, jak i humanistycznych: studiów dziedzictwa (*heritage studies*) i studiów pamięci (*memory studies*). Charakterystyczne nurty, szkoły, doktryny, teorie występujące w obrębie tych dwóch kierunków badań oraz strategie, polityki i praktyki społeczno-kulturowe będące ich przedmiotem omówione zostaną z perspektywy krytycznej. Optyka ta koncentruje się na terażniejszości, a dokładniej na zinterpretowanej obecności przeszłości w terażniejszości – przeszłości wybieranej, re-negocjowanej, odtwarzanej i jednocześnie tworzonej i przetwarzanej (konstruowanej, re-konstruowanej i de-konstruowanej) w różnych celach i różnych kontekstach przez różnych aktorów społecznych. Perspektywa krytyczna ukształtowała się m.in. jako reakcja na dominujący, autoryzowany, ekspercki dyskurs dziedzictwa (AHD) oraz na publiczne polityki historyczne i polityki pamięci kształtujące w dużej mierze tożsamości kulturowe zarówno w wymiarze jednostkowym, jak i zbiorowym. Podczas zajęć poza analizą tych pierwszych weźmiemy na warsztat również alternatywne dyskursy dziedzictwa oraz jego konkretne praktyki społeczno-kulturowe i towarzyszące im systemy wartości (w wymiarze lokalnym, regionalnym, narodowym, etnicznym, międzynarodowym i międzykulturowym). Zapoznanie się z dwoma tytułowymi nurtami badawczymi z perspektywy krytycznej ma stanowić bazę do interpretacji konkretnych przypadków a następnie do indywidualnych badań studentów w kontekście ich kierunku studiów. Dlatego też druga część kursu przeznaczona będzie na prezentację i wspólną krytyczną analizę przygotowanych przez studentów *case studies*.

Zakres tematów zajęć:

Zagadnienia: rizomatyczność dziedzictwa i pamięci kulturowej, procesy patrymonializacji (re-, de-heritagization), memorializacja, strategie ochrony dziedzictwa, Autoryzowany Dyskurs Dziedzictwa, relacje dziedzictwa, pamięci i władzy, teoria ortodoksyjna a heterodoksyjna, substancjalizm a konstruktywizm, historyzm, zarządzanie dziedzictwem, marketyzacja i komodyfikacja dziedzictwa, dziedzictwo jako procesualny kapitał prorozwojowy, polityki pamięci i zapomnienia, kategoryzacje i podziały dziedzictwa oraz ich konsekwencje (materialne, niematerialne, naturalne), zwrot historyczny w badaniach społecznych, „stara” a „nowa” muzeologia, „stara” a „nowa” archiwistyka, historie mówione, turystyka dziedzictwa, nurt interpretacji dziedzictwa i pamięci, genealogia i genetyczne badania dziedzictwa, „nowa” teoria rzemieślnictwa, performatywność dziedzictwa i pamięci kulturowej, dziedzictwo dysonansowe, sporne, trudne, dziedzictwo wykluczonych, dziedzictwo pograniczy, dziedzictwo na emigracji, dziedzictwo transkulturowe

Literatura:

Poniższy zbiór jest punktem wyjścia do wspólnego wyboru obowiązkowej i uzupełniającej literatury wraz ze studentami:

- G. Deleuze, F. Guattari, *TYSIĄC PLATEAU, Kapitalizm i Schizofrenia, t. 2*, Warszawa 2015, wybrane fragmenty
- O. Nahodil, *Tradycja jako definiens kultury*, [w:] „Lud”, t. 74, 1991, s. 5-21.
- J. Dziadowiec, *Tradycja i dziedzictwo kulturowe we współczesności*, [w:] też, *Festum Folkloricum. Performatywność folkloru w kulturze współczesnej*, Warszawa 2016, s. 56-66.
- A. Assmann, *Między historią a pamięcią. Antologia*, red. i posł. M. Saryusz-Wolska, Warszawa 2013, wybrane fragmenty
- G. Ashworth, *Planowanie dziedzictwa*, Kraków 2015, wybrane fragmenty
- *Pamięć kulturowa. Kultury pamięci*, „Studia Kulturoznawcze” 1(11)/2017, wybrane fragmenty
- *Dziedzictwo kulturowe*, „Rocznik Antropologii Historii”, 2016, Nr (9), wybrane fragmenty
- *Polacy wobec dziedzictwa. Raport z badań społecznych*, t.1, seria: *Dziedzictwo kulturowe w badaniach*, red. A. Chabiera, A. Dąbrowski, A. Fortuna-Marek, A. Kozioł, M. Lubaś, P. Nowak i inni, Warszawa-Kraków 2017
- Z. Kobyliński, *Czym jest, komu jest potrzebne i do kogo należy dziedzictwo kulturowe?*, MAZOWSZE Studia Regionalne nr 7/2011
- G.J. Ashworth, *Sfragmentaryzowane dziedzictwo: sfragmentaryzowany instrument sfragmentaryzowanej polityki*, [w:] *Dziedzictwo kulturowe w XXI wieku. Szanse i wyzwania*, red. M. Murzyn, J. Purchła, Kraków 2007
- J. Tunbridge, *Zmiana warty. Dziedzictwo na przełomie XX I XXI wieku*, Kraków 2018, wybrane fragmenty
- A. Karpowicz, M. Litwinowicz, M. Rakoczy (red.), *Opowiedziane. Historia mówiona w praktykach humanistycznych*, Warszawa 2019, wybrane fragmenty
- K. Broński, *Marketing dziedzictwa kulturowego*, [w:] *Kultura a rozwój*, red. J. Hausner, A. Karwińska, J. Purchła, NCK, Warszawa 2013
- M. Murzyn-Kupisz, *Podmioty na rynku dziedzictwa kulturowego*, „Studia Regionalne i Lokalne”, Nr 3(41)/2010
- P. Ricoeur, *Pamięć, historia, zapomnienie*, Kraków 2006, wybrane fragmenty
- E. Domańska, *Historia w kontekście posthumanistyki*, „Historyka. Studia Metodologiczne, t. 45, 2015, s. 5-21.
- B. Kirshenblatt-Gimblett, *Od etnologii do dziedzictwa. Rola muzeum*, „Etnografia Nowa/The New Ethnography”, nr 2, 2011, s. 125-136.
- *Teoria wiedzy o przeszłości na tle współczesnej humanistyki. Antologia*, red. E. Domańska, Poznań 2010, wybrane fragmenty

- F. Tilden, *Interpretacja dziedzictwa*, Poznań 2019, wybrane fragmenty

- A. Assmann and S. Conrad, eds., *Memory in a Global Age. Discourses, Practices and Trajectories*, New York: Palgrave: 2010, wybrane fragmenty
- F. Cameron, *The Liquid Museum. New Institutional Ontologies for a Complex, Uncertain World, [in:] Disciplines and Politics*, pp. 345-361.
- R. Harrison (ed.), *Understanding the Politics of Heritage*, Manchester and New York 2010, wybrane fragmenty
- S. West (ed.), *Understanding Heritage in Practice*, Manchester and New York 2010, wybrane fragmenty
- **D. Lowenthal, *The Past is a Foreign Country*, Cambridge 1985, wybrane fragmenty**
- D. Lowenthal, *The Heritage Crusade and the Spoils of History*, Cambridge 1998, wybrane fragmenty
- **L. Smith, *Uses of Heritage*, London-New York 2006**
- **P. Howard, *Heritage. Management, Interpretation, Identity*, London-New York 2003, wybrane fragmenty**
- **T. Benton, *Understanding Heritage and Memory*, Manchester 2010, wybrane fragmenty**
- **Sh. Macdonald, *Memorylands: Heritage and Identity in Europe Today*, Abingdon: Routledge 2013, wybrane fragmenty**
- N. Silberman, *Changing visions of heritage value: What role should the experts play?*, "Ethnologies" 36 (1-2), 2014, pp. 433-445.
- B. Kirshenblatt-Gimblett, Barbara, *Intangible Heritage as Metacultural Production*, Museum International 56 (1-2), 2004, pp. 52-64.
- **R. Harrison, *Heritage: Critical Approaches*, Abingdon: Routledge 2013, wybrane fragmenty**
- **T. Winter, *Clarifying the critical in critical heritage studies*, International Journal of Heritage Studies, 2013, Vol. 19, No. 6, pp. 532-545.**

+ wybrane akty prawa krajowego i międzynarodowego w obszarze dziedzictwa i pamięci

Bilans punktów ECTS

godziny kontaktowe – problemowe zajęcia konwersatoryjne (30 godzin) – 1 ECTS
przyswojenie obowiązkowego materiału (tekstów, ustawodawstwa, dokumentów, filmów i innych) wraz z konsultacjami (30 godzin) – 1 ECTS
praca własna studenta - przygotowanie semestralnego projektu badawczego oraz jego prezentacja (30 godzin) – 1 ECTS

Efekty kształcenia

Po zakończeniu kursu, student:

- zna różne teorie i nurty w obrębie studiów nad dziedzictwem oraz studiów nad pamięcią kulturową (W)
- zna polski i międzynarodowy system prawny ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury oraz politykę pamięci (W)
- zna i rozumie czynniki kształtujące kulturę (W)
- potrafi poddać krytycznej analizie informacje pochodzące z różnych źródeł oraz formułować na ich podstawie samodzielne wnioski (U)
- potrafi poddać krytycznej obserwacji i analizie instytucje i organizacje kultury, organizacje medialne (różnych sektorów) oraz ruchy społeczne działające w obrębie dziedzictwa i pamięci oraz wyciągać z tego wnioski (U)
- umie samodzielnie zdobywać wiedzę oraz rozwijać umiejętności badawcze (U)
- potrafi integrować wiedzę z różnych dyscyplin w zakresie nauk społecznych i humanistycznych (U)

- rozumie potrzebę uczenia się przez całe życie, potrafi inspirować oraz organizować proces uczenia się innych osób (KS)
- aktywnie uczestniczy w badaniach i działaniach na rzecz dziedzictwa kulturowego regionu, kraju, Europy (KS)
- systematycznie uczestniczy w życiu kulturalnym, interesuje się bieżącymi wydarzeniami artystyczno-kulturalnymi oraz nowymi zjawiskami w kulturze i sztuce (KS)
- potrafi samodzielnie i krytycznie uzupełniać wiedzę i umiejętności, rozszerzone o wymiar interdyscyplinarny (KS)
- wykazuje się zaawansowaną zdolnością organizowania zespołów zadaniowych w celu realizacji wspólnego projektu zarówno na poziomie lokalnym, jak i globalnym (KS)

Ocena wliczana do średniej: ?

Forma i warunki zaliczenia

Zaliczenie na podstawie pozytywnej oceny z końcowego krytycznego projektu badawczego stosowane do podanych efektów kształcenia.

Forma zaliczenia: przygotowanie i zaprezentowanie podczas zajęć interpretacyjnego, krytycznego mini projektu badawczego (dopuszczalne duety) mieszczącego się w problematyce kursu, bazującego na tematycznej literaturze oraz na wynikach własnych terenowych badań społecznych.

Grupa treści kształcenia:

Grupa treści kształcenia do wyboru/kurs fakultatywny

Metody sprawdzania i kryteria oceny efektów kształcenia uzyskanych przez studentów

Postęp pracy studentów sprawdzany będzie podczas zajęć konwersatoryjnych i konsultacji indywidualnych. Ostateczną formą sprawdzenia efektów kształcenia jest prezentacja wyników tematycznego projektu badawczego opartego na wiedzy omawianej podczas zajęć oraz zdobytej samodzielnie przez studenta podczas lektury wskazanych pozycji obowiązkowych, wzbogaconych o lektury i inne materiały uzupełniające (premiowane wyższą oceną), a także na wynikach własnych badań terenowych.

Metody dydaktyczne

Metody podające – wykład konwersatoryjny

Metody podające - prezentacja multimedialna

Metody podające - objaśnienie lub wyjaśnienie

Metody eksponujące – film, pokaz, wystawa, artefakty

Metody praktyczne - ćwiczenia przedmiotowe

Metody praktyczne - metoda przewodniego tekstu

Metody praktyczne - symulacja

Metody problemowe - metody aktywizujące - dyskusja dydaktyczna

Metody problemowe - metody aktywizujące - metoda przypadków

Metody praktyczne - wizyty gości specjalnych - ekspertów dziedzinowych, praktyków i teoretyków